

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSYBĖS
1999-2000 metų veiklos
PROGRAMA

VILNIUS, 1999

UDK 342.5 (474.5)
Li 328

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO

NUTARIMAS

1999 m. birželio 10 d. Nr. VIII-1221
Vilnius

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS

Lietuvos Respublikos Seimas, apsvaustęs Vyriausybės programą ir vadovaudamasis Konstitucijos 67 straipsnio 7 punktu ir 92 straipsnio penktąja dalimi, n u t a r i a:

1 straipsnis.

Pritarti Ministro Pirmininko Rolando PAKSO pateiktai Lietuvos Respublikos Vyriausybės programai.

2 straipsnis.

Nutarimas įsigalioja nuo priėmimo.

TURINYS

Mūsų įsipareigojimas tarnauti Lietuvai.	5
Mūsų tikslas - Lietuvos sėkmė.	6
Reformų eiga.	7
Palanki šalies ūkiui ir investicijoms makroekonomikos politika.	7
Užsienio politika.	10
Vidaus politika.	11
1. Teisinės sistemos reforma ir teisėtvara.	11
2. Sutvarkyti mokesčius ir jų administravimą.	15
3. Didinti bankų sistemos patikimumą.	16
4. Skatinti verslą ir investicijas.	17
5. Įvertinti valstybės turtingumą ir finansinę būklę.	21
6. Pramonė ir energetika.	22
7. Remti kaimą, žemdirbius, ypač ūkininkus.	24
8. Transportas.	26
9. Socialinė apsauga ir darbas.	28
10. Sveikatos apsauga.	33
11. Ryšiai ir informatika.	34
12. Kultūra.	35
13. Švietimas ir mokslas.	37
14. Viešojo (valstybinio) valdymo ir administravimo bei savivaldos reforma.	38
15. Stiprinti nacionalinį saugumą ir krašto apsaugą.	40
16. Aplinkos apsauga.	42
17. Statyba ir urbanistika. Butų komunalinis ūkis.	43

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 1999 - 2000 METŲ VEIKLOS PROGRAMA

Ši Vyriausybės programa yra parengta pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės programą, kuriai 1996 m. gruodžio 10 d. pritarė Seimas. Atsižvelgta ir į tai, kas jau įvykdyta, todėl tos nuostatos nebekartojamos. Kitos nuostatos, kurios iki šiol nebuvo visiškai įgyvendintos, taip pat tos nuostatos, kurių turi būti laikomasi nuolat, yra paliktos nepakeistos arba patikslintos bei papildytos.

MŪSŲ ĮSIPAREIGOJIMAS - TARNAUTI LIETUVAI

Mes, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nariai, tęsdami svarbiausius ankstesnės Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbus ir įsipareigojimus, patvirtiname, kad:

norime būti žmonių valdžia, o ne valdžios žmonės;

suprantame, kad žmonių gyvenimas priklausys nuo mūsų visų, - šalies gerovę kuriančių darbuotojų ir iniciatyvių piliečių, ir tų, kurie dirbs valdžios įstaigose;

žinome, kad nesame apdrausti nuo klaidų, negalime garantuoti ir greitų gerų permainų, tačiau galime **PASIŽADĖTI**:

vykdyti dorą ir kiekvienam žmogui teisingą valstybės vidaus ir užsienio politiką;

nuoširdžiai tarnauti savo piliečiams ir valstybei, o ne naudotis valdžia savo interesais;

atsakyti už savo veiksmus ir už mums pavaldžių pareigūnų - politikų - darbą: mes patys juos drausmėsime, prireikus ir bausime;

tartis su žmonėmis ir opozicinėmis politinėmis jėgomis;

užtikrinti viešumą sprendžiant valstybės finansinius ir turtinius klausimus.

MŪSŲ TIKSLAS - LIETUVOS SĖKMĖ

Žmonių gyvenimo sąlygų gerinimas

Mes nenorime apgaudinėti sunkiai ar nepakeliamai sunkiai gyvenančių žmonių žadėdami, jog jų būklę pagerinsime didesnėmis pašalpomis ir lengvatomis, panaudodami skolintas lėšas ar perskirstydami bendrąsias pajamas.

Nors per pastaruosius dvejus metus šalies ūkis pasiekė pažangos ir tai rodo neblogi makroekonominiai rodikliai, žmonių gyvenimo lygis Lietuvoje dar tebėra žemas, palyginti su Europos Sąjungos valstybėmis. Todėl visokeriopai sieksime sudaryti galimybes žmonėms gauti daugiau ir geresnių užsakymų, dirbantiesiems - daugiau užsidirbti. Gaivinant ekonomiką, stiprės ir valstybės biudžetas bei pensijų fondas.

Socialinė rinkos ekonomika

Sieksime sudaryti galimybes nedidinant infliacijos:

	1999 m.	2000 m.
dirbantiesiems užsidirbti (vidutiniškai per mėnesį)		
	1150 Lt	1320 Lt
pensijas mokėti (vidutiniškai per mėnesį)		
	330 Lt	400 Lt

Pastaba. Pavėluotas šių rodiklių, numatytų Vyriausybės 1996 metų programoje, įgyvendinimas paremtas sąlyga, kad ekonominių krizių kaimyninėse šalyse neigiamas poveikis šalies ekonominei plėtrai nebus didesnis, nei buvo iki šiolei.

Šiuo laikotarpiu socialinius rinkos ekonomikos poreikius įmanoma patenkinti kuo labiau didinant verslo pajamas, kartu sudarant galimybes didinti atlyginimus ir pensijas. Tam būtina užbaigti liberalizuoti verslo sąlygas, skatinti eksportą bei investicijas, nes tai ypač lemia naujų darbo vietų sukūrimą.

Bendras vidinis produktas (BVP) kasmet augs (palyginamosiomis kainomis):

1999 m.	2000 m.
4%	5%

REFORMŲ EIGA

Reformos - ne pramogos. Jos nėra mėgstamos, bet ten, kur būtina, reikia keisti ryžtingai, nuosekliai ir reformą pabaigti.

Daug sunkių reformų Lietuvoje jau padaryta. Tačiau per kitus bemaž dvejus metus dar turime pertvarkyti energetiką, gilinti draudos medicinos diegimą, diegti papildomą (individualų) pensinį ir civilinį draudimą, sudaryti sąlygas finansinei rinkos infrastruktūrai stiprėti, tęsti šalies valdymo (viešojo administravimo) sistemos, teisinės sistemos ir teisėtvarkos institucijų reformas, taip pat jau pradėtas vykdyti ilgalaikes programas (darbo vietų kūrimą skatinančias verslo ir eksporto draudimo, žemės ūkio paskolų garantijų teikimo, paskolų būstui įsigyti draudimo, įmonių veiklos gaivinimo ir kt.), kurios skatina verslą bei investicijas.

Numatoma iš esmės užbaigti valstybės turto privatizavimo antrąjį etapą, spartinti žemės reformą, mokesčių ir jų administravimo reformą, akcinių bendrovių Lietuvos žemės ūkio banko ir Lietuvos taupomojo banko privatizavimą.

PALANKI ŠALIES ŪKIUI IR INVESTICIJOMS MAKROEKONOMIKOS POLITIKA

Makroekonomikos stabilumas

Numatoma toliau skatinti šalies prekių konkurencingumą, jų eksportą. Atsižvelgiant į tai, kad iš esmės jau priimti teisės aktai, sudarantys palankesnes teises ekonomines sąlygas kapitalo investicijoms ir turimų įmonių gamybinių pajėgumų naudojimui, daugiau dėmesio būtina skirti jų įgyvendinimui, prireikus - tobulinimui.

1999 ir 2000 metais **planuojamas bedeficitis biudžetas**. Kartu sieksime, kad:

valstybės vardu paimamų naujų paskolų nebūtų daugiau nei būtina valstybės įsipareigojimams įvykdyti;

būtų sustiprinta dėl Rusijos krizės šiek tiek susilpnėjusi fiskalinė kontrolė, apribotas nebalansinių valstybės įsipareigojimų didėjimas;

būtų toleruojami tik rinkos santykiai tarp Vyriausybės ir valstybės kontroliuojamų bankų finansuojant Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto deficitą bei reguliuojant šių bankų likvidumą Vyriausybės indėliais.

Bus nuosekliai atkuriamas Lietuvos banko pinigų politikos funkcija ir priemonės, pirmiausia suteikiama jam galimybė teikti trumpalaikes paskolas bankams bei aktyviau dalyvauti vertybinių popierių rinkoje. Tai leis palaikyti geresnius komercinių bankų likvidumo rodiklius, pinigų sistema taps patikimesnė.

Valiutų valdybos modelio bus atsisakoma pamažu. Numatoma išvengti staigių ar netikėtų pokyčių pinigų rinkoje, bus nustatytos sąlygos, kurios leis iš anksto įvertinti galimus pokyčius.

Klasikiniais piniginiiais ir finansiniais svertais kontroliuojamo lito kurso režimas bus pradedamas vykdyti ne anksčiau kaip 1999 metų pabaigoje ar 2000 metų pradžioje. Gali būti nustatytas laikotarpis, kai dabartinį fiksuotą lito keitimo kursą pakeis lito susiejimas su valiutų krepšeliu, susidedančiu iš JAV dolerio ir euro (arba tiesiogiai su euru) pagal iš anksto nustatytas taisykles.

Pamažu atsisakant Valiutų valdybos modelio, Lietuvos bankas galės vykdyti antiinfliacinę pinigų politiką, pirmiausia griežtai ribodamas litų emisiją. Toliau bus tęsiamos nuo 1997 metų pradėtos taikyti specialios prekių ir paslaugų eksporto, taip pat įgyvendinamos kapitalo investicijų plėtojimo priemonės, kurios padės palaikyti mokėjimo balansus.

Infliacija 1999 - 2000 metais nebus didesnė kaip 3 - 5% ir sieksime, kad pagal šį ir kitus pagrindinius makroekonominis rodiklius Lietuva tenkintų Maastrichto sutartyje numatytus kriterijus, taikomus šalims, siekiančioms prisijungti prie Europos monetarinės sąjungos.

Lietuvos bankui vis aktyviau dalyvaujant tarpbankinėje paskolų bei valstybės vertybinių popierių rinkoje ir klasikinėmis priemonėmis veikiant bankų palūkanų normą, taip pat didėjant užsienio ir vidaus bankų konkurencijai, kredituojamų projektų patikimumui ir teisinėms garantijoms, ir toliau mažės atotrūkis tarp palūkanų už banko paskolas ir palūkanų už terminuotus indėlius bankuose.

Konkurencinės kainos ir liberalesnė muitų politika

Prekybos sutartyse su Vidurio ir Rytų Europos valstybėmis bus siekiama abipusiais įsipareigojimais mažinti importo maito mokesčius. Tikimasi, kad dėl to naudos pirmiausia turės Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų gamintojai, taip pat kitos eksportuojančios ūkio šakos.

Siekiant sugriežtinti antimonopolines priemones ir didinti konkurenciją vidaus rinkoje, bus toliau didinamas Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos bei Konkurencijos tarnybos vaidmuo kontroliuojant tokių monopolinių ūkio šakų kaip visuomeninio transporto, ryšių ir kitų paslaugų kainas, stabdant kai kurių žemės ūkio produktų perdirstimo įmonių monopolinius susitarimus ir bandymus palaikyti mažesnes produkcijos superkamąsias kainas, įgyvendinant antidempingo mechanizmus.

Stiprinti šalies prekių konkurencingumą

Vyriausybė sudarys sąlygas labiau panaudoti dabartinį įmonių pajėgumą, nuosekliai (atsižvelgiant į faktinę infliaciją ir derinant sprendimus Trišalėje taryboje) didindama minimalų darbo užmokestį ir kartu skatindama vidutinio darbo užmokesčio didėjimą, palaikydama realią investuoto kapitalo naudojimo (amortizacinių atskaitymų ir palūkanų) kainą. Bus skatinama kaupti kapitalą, gausinti bankų kredito išteklius, o Seimui priėmus jau parengtus Mokėjimų bei Atsiskaitymų įstatymų projektus, bus mažinami šalies ūkio subjektų tarpusavio įsiskolinimai. Vyriausybės įsteigtos paskolų garantijų institucijos (draudimo įmonės ar garantijų fondai) sudarys palankesnes sąlygas įmonėms gauti trumpalaikes paskolas apyvartinėms lėšoms papildyti, eksportui plėtoti.

Makroekonominėmis priemonėmis bus siekiama veiksmingai reguliuoti infliacinius (prireikus ir defliacinius) procesus. Šalyje gaminamų prekių gamybos išlaidos neturi didėti sparčiau nei importinių prekių kainos. Tai leis stiprinti Lietuvos prekių konkurencingumą vidaus rinkoje, sudaryti palankesnes sąlygas eksportuoti šalyje pagamintas prekes ir pritraukti ilgalaikes užsienio kapitalo investicijas.

UŽSIENIO POLITIKA

Vyriausybės strateginiai tikslai:

užtikrinti šalies nacionalinį saugumą integruojantis į Šiaurės Atlanto Sutarties Organizaciją, Europos Sąjungą ir kitas Vakarų bendruomenės institucijas;

stiprinti nacionalinę ekonomiką ir kelti žmonių gerovę įsiliejant į Europos prekių ir kapitalo rinką.

Siekdama minėtų tikslų, Vyriausybė vykdys užsienio politiką šiomis kryptimis:

politinėmis ir diplomatinėmis priemonėmis sieks kuo greičiau įstoti į Europos Sąjungą (ES) ir Šiaurės Atlanto Sutarties Organizaciją (NATO);

aktyviai rengsis deryboms su Europos Sąjunga dėl įstojimo į šią Sąjungą, kad kuo geriau būtų patenkinami Lietuvos ūkio ir gyventojų ekonominiai bei socialiniai interesai; sieks pradėti šias derybas kuo anksčiau;

aktyviai dalyvaus politiniame dialoge pagal Europos Sąjungos Bendrosios užsienio ir saugumo politikos programą; plėtos dvišalius santykius su Europos Sąjungos ir NATO valstybėmis narėmis bei kandidatėmis;

aktyviai dalyvaus Baltijos ir Šiaurės Europos valstybių bendradarbiavime, taip pat Baltijos Jūros Valstybių Tarybos darbe;

plės laisvosios prekybos erdvę; pabaigs derybas dėl narystės Pasaulio Prekybos Organizacijoje;

plėtos abiem pusėms naudingus dvišalius santykius su kaimyninėmis valstybėmis, ypač su Lenkija;

pasirašys sutartį su Latvijos Respublika dėl valstybės sienos delimitavimo jūroje ir baigs Lietuvos valstybės sienos su Baltarusijos Respublika demarkavimą;

aktyviai prisidės prie tarptautinės bendruomenės pastangų užtikrinti demokratiją, žmogaus teises, taiką ir stabilumą per Jungtinių Tautų Organizaciją, Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Organizaciją, Europos Tarybą bei kitas organizacijas; įtvirtins

Lietuvos, kaip aktyvaus užsienio politikos subjekto, tarptautinio saugumo kūrėjo vaidmenį.

Spartindama šalies įstojimą į Europos Sąjungą, Vyriausybė numato:

koordinuoti ministerijų veiklą įgyvendinant ekonominės integracijos programą, nuolat informuoti visuomenę apie integracijos procesą ir jo naudą šalies ūkiui;

ūkinę veiklą reglamentuojančius įstatymus suderinti su Europos Bendrijos reikalavimais; prie europietišκών teisės normų pirmiausia priderinti įstatymus, reglamentuojančius finansinę tvarką, ne pelno organizacijų veiklą, verslo sutarčių sudarymą ir vykdymo tvarką, atsakomybę už sutarčių nevykdymą, finansinių paslaugų sektoriaus veiklą, vartotojų teisių gynimą, ekonominių santykių valstybinį reguliavimą ir užsienio prekybos tvarką. Europos teisės departamentas prie Vyriausybės ir toliau koordinuos teisės aktų projektų rengimą nepriklausomai nuo to, kuri institucija kompetentinga juos priimti;

atkūrus Lietuvos (centrinio) banko funkcijas, tobulinti valstybės išdo sistemą bei įgyvendinti tokią pinigų ir finansų politiką, kuri įgalintų pasirengti prisijungti prie Europos monetarinės sąjungos;

siekti integruoti Lietuvos ūkio infrastruktūrą į Europos sistemas: parengti ekonominį pagrindimą dėl europinio standarto geležinkelio linijos Lietuvos - Lenkijos siena - Kaunas tiesimo; pagal europinės vėžės standartą pradėti (atsižvelgiant į finansines galimybes) rekonstruoti geležinkelio atkarpą nuo Lenkijos sienos iki Kauno - pakeisti pagal tarptautinės konvencijos COTIF reikalavimus; prisijungti prie Europos ryšių sistemos - pertvarkyti Lietuvos ryšių sistemą pagal Europos Sąjungos standartus; prisijungti prie Europos transporto sistemų.

VIDAUS POLITIKA

1. TEISINĖS SISTEMOS REFORMA IR TEISĖTVARKA

Lietuvos teisinė sistema bus toliau kuriama remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos principais ir nuostatomis, vakarietiškos

teisinės tradicijos atgaivinimu, suvokiant pasirinktą Lietuvos europinę ir transatlantinę orientaciją.

Suprasdami, kaip svarbu spartinti teisinę reformą, bei skatindami teisinių institucijų reformos tolesnį peraugimą į visos teisinės sistemos reformą, sieksime išvengti skubotų sprendimų, galinčių turėti neigiamų padarinių.

Reforma apima visus teisinės sistemos struktūrinius elementus:

nacionalinės teisės sistemos kūrimą;

teisės aktų rengimo sistemos tobulinimą;

valstybės teisinės institucijas, jų funkcijas ir veiklą;

teisės infrastruktūras miestuose ir rajonuose;

kontrolės, priežiūros, imuniteto tarnybų veiklą;

nusikaltimų prevencijos sistemą ir kontrolę;

teisinį informavimą, teisinės komunikacijos;

teisės pažeidėjų socialinę rehabilitaciją;

teisinį mokymą, auklėjimą;

teisinės minties centrus (institutus, fondus, centrus, teisininkų draugijas);

teisės sistemos institucijų darbuotojų mokymą (kvalifikacijos didinimą), taip pat jų darbo apmokėjimą;

teisėjų ir kitų teisėsaugos pareigūnų profesinės etikos ugdymą.

Visų išvardytų teisinės sistemos struktūrinių elementų reforma negali būti užbaigta per artimiausius metus.

Tolesnė teisinės sistemos reforma bus vykdoma pagal kryptis, kurios yra nustatytos Seimo nutarimu patvirtintuose Teisinės sistemos reformos metmenyse: 1) pagrindinių teisinių institucijų - valdymo, teismų, prokuratūros, policijos, advokatūros, notariato ir ekspertinių įstaigų - reformos kryptis; 2) teisės sistemos - civilinio proceso, baudžiamojo proceso, administracinio proceso - kūrimo kryptis; 3) bausmių vykdymo sistemos reformos kryptis; 4) teisininkų rengimo ir profesinio ugdymo sistemos tobulinimo kryptis; 5) nusikalstamumo prevencijos tobulinimo kryptis.

Igyvendindama įstatymo valdžią, Vyriausybė numato:

a) įvertinti dabartinę teisės būklę;

b) toliau plėtoti nacionalinę teisės sistemą (rengiant norminių teisės aktų projektus, nuosekliai įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos principus ginti žmogaus teises ir laisves, remtis vakarietiškos tradicinės teisės vertybėmis. Teikiant įstatymų projektus Seimui, specialistų išvadoje nurodyti, ar teikiamas projektas suderintas su Europos Sąjungos teisės normomis. Lietuvos teisė kuriama laikantis europietiškos tradicijos, tarpukario Lietuvos patirties, dabartinių teisinių standartų. Derinami skirtingi teisinio reguliavimo metodai). Pirmasis uždavinys - kodifikuoti viešąją ir privačią teisę. Pabaigti rengti Baudžiamąjį ir Baudžiamojo proceso, Administracinių teisės pažeidimų, Darbo, Civilinį ir Civilinio proceso kodeksus);

c) reformuoti teisinės institucijas, daugiausia dėmesio skirti tam, kad teisinėse institucijose - teismuose, prokuratūroje, policijoje, Valstybės kontrolėje - būtų užkirstas kelias įstatymų pažeidimams, kad pareigūnai, sąžiningai vykdydami jiems pavestas funkcijas, dirbtų profesionaliai, siekti, kad realiai būtų įgyvendinama visų valdžios ir valdymo institucijų (įskaitant ir teisėsaugos) pareigūnų lygi įstatyminė atsakomybė;

d) sparčiau formuoti teisinę praktiką, atitinkančią teisinės valstybės kriterijus (siekti, kad kuriamų teisės aktų kryptingumą atitiktų ir teisininkų praktikų įsitikinimai, praktinės veiklos kryptys);

e) ugdyti teisinę sąmonę (numatyti ir finansuoti valstybės programas, skirtas asmens ir visuomenės teisei sąmonei ugdyti. Teisiškai sąmoningų piliečių ugdymas - tai kartu ir pilietinės visuomenės ugdymas);

f) garantuoti realią ir lygią kiekvieno asmens galimybę apginti teisme valdžios ir valdymo institucijų bei valdininkų ar pareigūnų pažeistas savo teises;

g) įgyvendinti kasmetinį piliečių pajamų, turto deklaravimą.

Svarbiausias teisėtvarkos uždavinys - įgyvendinti kovos su organizuotu nusikalstamumu ir korupcija priemones, kurios turi būti nuolat atnaujinamos ir patikslinamos pagal realią kriminogeninę būklę.

Kovos su organizuotu nusikalstamumu ir korupcija priemones pagrindžiantys nauji įstatymai ir kiti teisės aktai turi atitikti Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimus.

Nusikalstamumo sumažinimo bus siekiama plečiant prevencinį darbą ir telkiant bei koordinuojant jungtines Vidaus reikalų ministerijos, Generalinės prokuratūros, Teisingumo ministerijos, kitų valstybės institucijų pastangas darbui:

finansų ir ekonomikos srityse;

su linkusiais nusikalsti asmenimis;

ardant nusikaltėlių ekonominį potencialą ir struktūras;

organizuojant teisinį piliečių, ypač jaunimo, švietimą.

Ypač daug dėmesio bus skiriama tam, kad būtų užbaigta liberalizuoti ūkinės veiklos sąlygas - būtų panaikintos nebereikalingos licencijos bei kvotos. Lietuvos bankas turėtų ir toliau vykdyti griežtą komercinių bankų veiklos priežiūrą, kad kiekvienas bankas bei bankų sistema būtų patikima ir stabili.

Visuomeninių reikalų tvarkymas turi būti viešas, ypač tada, kai nagrinėjami viešosios nuosavybės klausimai. Būtina palaikyti konkursinę finansinės paramos, garantų teikimo tvarką, iš anksto numčius tikslus konkursų laimėjimo kriterijus bei įsipareigojimų valstybei vykdymo taisykles.

Labai svarbu nuolat gerinti teisėjų, prokurorų, kitų svarbių pareigūnų atrankos tvarką ir jų darbo kontrolę.

Kovos su organizuotu nusikalstamumu ir korupcija priemonės bei būdai:

a) tobulinti teisinę bazę, t. y. įstatymus ir kitus teisės aktus, numatant juose:

ilgesnį senaties terminą už padarytus organizuotus ir stambaus masto ekonominius - finansinius nusikaltimus;

taikyti ilgesnį draudimo dirbti valstybės tarnyboje, bankų ir kredito įstaigose terminą už ekonominius - finansinius ir tarnybinius nusikaltimus, skatinti padarytos žalos atlyginimą;

b) pertvarkyti teisėtvarkos institucijas. Svarbiausios kovos su nusikalstamumu institucijos - Vidaus reikalų ministerija ir prie jos esantis finansiškai savarankiškas Policijos departamentas, taip pat Specialiųjų tyrimų tarnyba bei Mokesčių policija. Policija bus toliau reorganizuojama atsižvelgiant į Europos policininkų chartijos reikalavimus, siekiant

galutinio tikslo - suformuoti civilinės policijos struktūrą, kurios svarbiausia paskirtis - užtikrinti žmogaus saugumą.

Pagrindinės reformos šioje srityje kryptys:

decentralizuoti policiją ir sukurti savarankišką savivaldybių policiją; stiprinti policijos materialinę bazę;

griežtinti policijos pareigūnų atranką ir atsakomybę už pažeidimus;

stiprinti Specialiųjų tyrimų tarnybą, Kovos su organizuotu nusikalstamumu tarnybą, Policijos generalinę inspekciją;

atsisakyti vykdyti komercinės apsaugos funkcijas;

perduoti bausmių vykdymo funkcijas Teisingumo ministerijai, didinti bausmių auklėjamąjį poveikį sukuriant sąlygas nuteistiesiems dirbti visuomenei naudingą darbą, humanizuoti iš praeties paveldėtą įkalinimo ir bausmės atlikimo sistemą, kad būtų realizuota jos paskirtis - sugrąžinti į visuomenę nusikaltusius jos narius;

organizuoti nusikaltimų prevencinį darbą, ypač daug dėmesio skirti tam, kad visuomenė būtų įtraukta į nusikaltimų prevenciją;

c) tobulinti teismų darbą. Siekiant padidinti teisėjų atsakomybę ir kontrolę bei užkirsti kelią korupcijai teismuose, bus stiprinamas Teismų departamentas, tobulinami atitinkami įstatymai ir kiti teisės aktai, sudaromos teisinės sąlygos išvengti bylų nagrinėjimo vilkinimo ir neobjektyvumo. Taip pat numatoma svarstyti galimybę įsteigti prisiekusiųjų teismą ypač sunkioms byloms nagrinėti.

2. SUTVARKYTI MOKESČIUS IR JŲ ADMINISTRAVIMĄ

Įvertindami ankstesnės Vyriausybės jau atliktą darbą šioje srityje ir atsižvelgdami į tai, ką dar realu padaryti tvarkant ir administruojant mokesčius, per likusius 18 mėnesių numatome:

2000 metais padidinti nacionalinio biudžeto įplaukas iki 10 procentų;

iš naujo apsvarstyti ir pateikti Seimui jau parengtą Fizinių asmenų pajamų mokesčio įstatymo projektą;

atsižvelgiant į tai, jog laipsniškai buvo mažinamas pelno mokestis (neapmokestinamas investuotas pelnas, taip pat lengvatos skolintų lėšų naudojimui), atsisakyti pelno mokesčio, apmokestinant tik vartojimui naudojamas pajamas;

išnagrinėti galimybes dar labiau išplėsti apmokestinimo bazę ir atitinkamai mažinti mokesčių našta juos mokantiems asmenims.

Užbaigsime įgyvendinti Mokesčių teisinės bazės sutvarkymo programoje numatytas priemones, atsižvelgdami į ankstesnės Vyriausybės nuveiktus darbus, tai yra:

suvienodinsime visų ūkio subjektų, taip pat atskirų prekių grupių apmokestinimo sąlygas (panaikinsime nepagrįstas lengvatas ar išimtis);

teiksime daugiau mokesčių lengvatų fiziniams ir juridiniams asmenims, kurie remia kultūros, sporto ir kitas ne pelno organizacijas (teikia joms paramą, labdarą);

tęsime kovą prieš šešėlinę kuro, alkoholinių gėrimų bei tabako prekybą ir kontrabandą;

tobulinsime mokesčių administravimą, vengsime dvigubojo ir išankstinio apmokestinimo, mažinsime baudas už mokesčių nesumokėjimą dėl klaidos ar kitais netyčiais atvejais ir griežtinsime atsakomybę (įskaitant ir baudžiamąją) už tyčinį vengimą mokėti mokesčius bei klaidinančią buhalterinę apskaitą.

Sieksime kuo stabilesnių mokesčių įstatymų, prireikus juos keisime tik iš anksto apie tai paskelbę.

Kitų valstybių pavyzdžiu sieksime laipsniškai įgyvendinti nekilnojamojo turto mokestį, kuris bus imamas tik už ypač brangius pastatus ir žemę.

Nuo 2000 metų sudarysime gyventojams sąlygas iki 2 procentų pajamų mokesčio mokėti pasirinktinai - arba į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą, arba (tikslinė paskirtimi) labdaros organizacijoms ir valstybės pripažintų tradicinių bažnyčių, vienuolynų pastatams bei bažnyčių įsteigtiems globos namams išlaikyti.

Sutvarkius mokesčius, įplaukos į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą neturi sumažėti.

3. DIDINTI BANKŲ SISTEMOS PATIKIMUMĄ

Būtina ir toliau tobulinti komercinių bankų veiklą reglamentuojančius įstatymus ir kitus teisės aktus taip, kad teisinėmis priemonėmis būtų įmanoma kuo veiksmingiau kontroliuoti galimus banko

nuostolius, taip pat griežtai laikytis bankų pagrindinio kapitalo didinimo grafiko. Įstatymais turi būti griežtai ribojamas paskolų teikimas su banku susijusiems asmenims, reglamentuojamas paskolų garantavimas kilnojamuoju ir nekilnojamuoju turtu (įskaitant prekių pirkimą kreditan).

Toliau skatinsime didelių patikimų užsienio bankų filialų ar dukterinių bankų steigimąsi Lietuvoje, nes jie padeda didinti konkurenciją ir bankų patikimumą. Patikimi užsienio ir šalies bankai, investicinių projektų rizikos sumažinimas atvers naujas užsienio investicinio kapitalo ir kredito linijas.

Nemažinsime reikalavimų teisėtvarcos institucijoms - jos ir toliau turi siekti (prireikus siūlyti įstatymų pataisas), kad iššvaistyti indėlininkų pinigai būtų išreikalauti iš paskolas paėmusių asmenų, kad paskolos būtų dengiamos jų turtu, įskaitant ir tą turto dalį, kuri buvo perleista kitiems asmenims, paslėpta svetimu vardu arba laikoma užsienyje. Inicijuosime įstatymų pataisas, kurios turi sugriežtinti turtinę ir baudžiamąją finansinę aferistų atsakomybę.

4. SKATINTI VERSLĄ IR INVESTICIJAS

Administracinių rinkos varžymų mažinimas

Daugelyje verslo sričių jau atsisakyta licencijavimo, bet kai kurių investavimo, vidaus ir užsienio prekybos administracinių ribojimų dar liko, todėl ir toliau juos mažinsime.

Dar pernelyg sudėtingos muitinės procedūros, palengvintas prekių reeksportas ir tranzitas. Neleistina, kad už funkcijų, apmokamų iš valstybės biudžeto, vykdymą valstybės institucijos imtų iš ūkio subjektų papildomus mokesčius.

Diegsime Europos Sąjungos reikalavimus atitinkančias investavimą reguliuojančias taisykles ir šalinsime likusias biurokratinės kliūtis.

Smulkaus ir vidutinio verslo bei darbo vietų kūrimo skatinimas

Bus toliau plėtojama verslo savivalda, plečiamos Prekybos, pramonės ir amatų rūmų funkcijos, šiems rūmams bus perduotos kai kurios Ūkio ministerijos funkcijos.

Didinsime neseniai suformuoto Smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo fondo panaudojimo naujoms darbo vietoms kurti

veiksmingumą. Numatome kasmet šį fondą papildyti ir jo lėšomis remti verslo bei investicijų programas.

Ir toliau laikysimės nuo 1998 metų galiojančios nuostatos, jog pagal verslo rėmimo programas projektai bus bankų kredituojami bendra tvarka, o iš programų įgyvendinimui numatytų paramos fondų bus apmokamos palūkanų nuolaidos, paskolų garantijų (draudimo) išlaidos, teikiamos kitos lengvatos.

Toliau plėsimė 1998 metais pradėjusį veikti eksporto ir importo draudimą - įgyvendinsime Eksporto skatinimo programą, paremtą paskolų draudimu ir draudimo įmokų apmokėjimu Smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo fondo lėšomis. Šio fondo lėšomis taip pat visiškai ar iš dalies bus padengiamos verslo projektų rengimo išlaidos.

Bus tęsiama Įmonių gaivinimo programa, kuri padės (perspektyvioms įmonėms) padengti mokestinius įsiskolinimus, pritraukti strateginių investuotojų, pagerinti kapitalo struktūrą, taikyti sanavimą.

Plėtosime turizmą, remsime informacijos tinklų kūrimo programas.

Investicijų skatinimas

Bus plečiama Lietuvos ekonominės plėtros agentūros veikla, kad ši institucija, be informacinių valstybės lėšomis apmokamų paslaugų, galėtų aptarnauti potencialius (ypač didesnius) investuotojus, suteikdama jiems mokamas konsultacines ir tarpininkavimo paslaugas.

Nuo 2000 metų bus visiškai neapmokestinamos įmonių pajamos, skiriamos verslui plėtoti.

Iš tarptautinių finansinių organizacijų gaunamas lengvatines paskolas Vyriausybė naudos tik svarbiausiems šalies investiciniams projektams finansuoti.

Bus toliau plėtojama hipotekos sistema, išplėstos paskolų išreikalavimo teisės garantijos, įskaitant antstolių darbo pertvarkymą ir konkrečios pareigūnų atsakomybės nustatymą.

Skatinsime, kad steigtųsi privatūs pensijų kaupimo fondai. Ilgainiui šie fondai turėtų tapti svarbiais kapitalo investavimo šaltiniais. Bus palankiai priimama didelių užsienio verslo, draudimo ir finansinių kompanijų filialų veikla Lietuvoje.

Įstatymų pataisomis, garantuojančiomis kapitalo saugumą, taip pat didesniu kapitalo pelningumu bus skatinama, kad iš Lietuvos išvežtas kapitalas sugrįžtų ir būtų investuotas į šalies ūkį.

Sieksime toliau vykdyti Šiaulių, Kauno ir Klaipėdos laisvųjų prekybos ir transporto teritorijų (zonų) projektus, kurie įgalins nutiesti per Lietuvą naujus tarptautinės prekybos kelius, padidinti transporto paslaugas.

Apsaugoti akcininkų ir indėlininkų asmeninę nuosavybę, stabdyti tyčinius įmonių bankrotus

Lietuvos Respublikos Konstitucija skelbia privačios nuosavybės apsaugą. Jau priimti svarbiausieji nuosavybės apsaugą užtikrinantys įstatymai, tačiau dar dažnai jie, ypač tie, kurių taikymas realiai apsaugotų privatų kapitalą (ypač vertybinius popierius) pažeidžiami.

Bus reikalaujama, kad įmonės (ir jų administracijos) laikytųsi įstatymų numatyto reikalavimo nuolat perskaičiuoti (jeigu padaryti nuostoliai - sumažinti) akcinį kapitalą; prireikus šaukti akcininkų susirinkimą ir skelbti įmonės (banko) bankrotą, kai nuostoliai viršija nuosavą kapitalą. Turi būti garantuotos lygios akcininkų turinės teisės įmonės (banko) bankroto atveju.

Labai svarbu, kad teismai greitai ir objektyviai nagrinėtų ūkinius ginčus. Būtina pertvarkyti kai kurias teismo antstolių funkcijas - jie turėtų skelbti turto varžytynes, tačiau nereikėtų, kad šias varžytynes jie vykdytų.

Plėtoti konkursinį privatizavimą

Likęs valstybės (savivaldybių) turtas ir toliau bus privatizuojamas viešai - privatizuojamo turto pirkimo - pardavimo sandoriai bus sudaromi viešai, tik per privatizavimo tarnybas ir taikant tik viešas privatizavimo įstatymų nustatytas procedūras. Pagrindiniai privatizavimo būdai bus įmonių ir kitų objektų aukcionai bei akcijų (jų paketų) pardavimas per viešus konkursus ar konkurencines tiesiogines derybas. Didesnės paklausios įmonės (objektai) bus parduodamos skelbiant tarptautinius privatizavimo konkursus.

Plėtosime komercinį privatizavimą, tačiau nesiūlysime privatizuoti elektrinių, geležinkelių, elektros perdavimo (aukštos įtampos) linijų, aerodromų (lėktuvų kilimo takų) ir kai kurių kitų šaliai gyvybiškai svarbių gamybinės ir socialinės infrastruktūros objektų.

Vykdyti ilgalaikę eksporto skatinimo programą

Tęsime Eksporto plėtojimo strategijoje numatytą 1999 - 2001 metų veiksmų plano priemonių įgyvendinimą. Ypač rūpinsimės, kad kuo veiksmingiau dirbtų Vyriausybės įsteigta draudimo įmonė "Lietuvos eksporto ir importo draudimas", kuri faktiškai valstybės lėšomis draudžia ūkio subjektų iš bankų imamas paskolas, be to, taip apdraustų paskolų grąžinimo didesnę rizikos dalį prisiima Vyriausybė.

Ūkio subjektų (eksportuotojų) draudimo nuo politinės rizikos išlaidos, taip pat Eksporto rėmimo programoje numatytais draudimo atvejais dalis išlaidų, o komercinės rizikos atveju - visos ar dalis išlaidų bus apmokamos Eksporto rėmimo fondo lėšomis.

Sieksime teikti papildomas finansines lengvatas žemės ūkio produktų eksportuotojams, tam panaudodami Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūrą.

Užgniaužti korupciją, keisti valstybės valdymo būdą

Valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymas jau pakeistas, o naujame Viešojo pirkimo įstatymo projekte numatoma, kad pagrindinis konkurso laimėjimo kriterijus yra jo dalyvių pasiūlyta kaina.

Numatome papildomai apsvarstyti ir prireikus dar mažinti įmonių įstatymuose numatytų licencijuojamų verslų rūšių skaičių. Šios licencijos ar leidimai turėtų būti duodami visiems, kurie tenkina įstatymus ir pajėgūs sumokėti nustatytus žyminius ar kitus mokesčius. Visi vienodai privalės laikytis mokesčių ir kitų ekonominių įstatymų bei Vyriausybės norminių aktų - nebus jokių pareiginių ar partinių lengvatų.

Teisinėje valstybėje negali būti tokių valstybės tarnybų ir jų darbuotojų, įskaitant teisėtvarkos pareigūnus, kurie nebūtų kontroliuojami kitų valstybės institucijų. Todėl sieksime ir toliau diegti tvarką, pagal kurią būtų užtikrinama mokesčių inspekcijos, muitinės, teisėtvarkos bei įvairių inspekcijų darbuotojų tarnybinių pareigų vykdymo valstybinė kontrolė.

Kad gerėtų valdininkų darbas ir sumažėtų specialistų kaita, tikslinga Vakarų valstybių pavyzdžiu valdininkams nustatyti papildomą pensinį ir sveikatos draudimą, kurio jie netektų, jeigu būtų atleidžiami iš darbo už tarnybinius nusižengimus.

Numatome mažinti bereikalingų valstybės institucijų (ypač kai kurių inspekcijų ar kitokių kontroliuojančių įstaigų, kurios neretai dubliuoja viena kitos veiklą), kartu ir valdininkų skaičių, todėl šalies valdymo išlaidos nebus didinamos.

Pagal rinkos ekonomikos ir demokratinės visuomenės administravimo principus tęsime pradėtą ministerijų, kitų valstybės ir savivaldybių institucijų veiklos ir personalo valdymo pertvarkymą.

Seimui priėmus Valstybės tarnybos, taip pat Viešojo administravimo įstatymus, nedelsdami juos įgyvendinsime. Skatinsime pilietinę valdžios įstaigų ir valdininkų darbo kontrolę, taikysime įstatymų pataisas, numatančias valstybės (savivaldybių) institucijų ir valdininkų asmeninę civilinę bei administracinę atsakomybę už piliečiams ir įmonėms padarytą žalą bei jos atlyginimą. Diegsime tvarką, pagal kurią piliečio skundas dėl valdininko veiksmų būtų per keletą dienų išnagrinėtas administraciniame teisme.

5. ĮVERTINTI VALSTYBĖS TURTINĘ IR FINANSINĘ BŪKLĘ

Vyriausybė numato organizuoti nuolatinę valstybės (biudžeto) skolų ir skolinių įsipareigojimų, taip pat likusio valstybės turto apskaitą, o rezultatus skelbti visuomenei.

Kartu su Valstybės kontrole bus kasmet tikrinama, kaip panaudojamos už valstybės turto privatizavimą gautos lėšos. Bus nustatomos faktinės biudžeto skolos ir neapmokėti skoliniai įsipareigojimai, iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto bei valstybės vardu gautų lengvatinių paskolų (suteiktų paskolų garantijų) lėšų panaudojimas pagal įstatymo numatytą paskirtį. Privatizavimo fondo lėšų panaudojimas ras išraišką ir 2000 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžete.

Atskirai bus tikrinama, kaip naudojamos lėšos, sukauptos kituose valstybės kontroliuojamuose fonduose (Kelių, Miško, Kaimo rėmimo, Socialinio draudimo, Sveikatos draudimo ir kt.).

Privatizavimo fondo lėšomis toliau bus atkuriami gyventojų indėliai.

6. PRAMONĖ IR ENERGETIKA

Sieksime, kad ūkinės srities ministerijos (Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija, Susisiekimo ministerija) vykdytų savo funkcijas rūpindamosi visu šalies ūkiu (ne vien tik jo valstybiniu sektoriumi), ūkio konkurentiškumu ir rinkomis.

Valstybės įmonei Valstybės turto fondui ir toliau bus pavedama valstybės turto apskaita bei valstybės turtinių teisių ir interesų gynimas, šiam fondui perduodamas valstybės akcijų valdymas, likusių akcijų ir kito valstybės turto parengimas privatizuoti, privatizavimo procedūrų organizavimas bei privatizavimo sandorių įforminimas.

Energetika, energijos ištekliai, kuras

Vyriausybė toliau sieks demonopolizuoti ir decentralizuoti energetikos ūkį bei mažinti energijos tiekimo išlaidas, įgyvendinti projektus, kurie užtikrintų alternatyvius šaltinius apsirūpinant naftos ištekliais, elektros energijos eksportą. Tam reikia:

numatyti konkrečią komercinių objektų privatizavimo programą, sudaryti sąlygas šalies ir užsienio investuotojams prisidėti prie energetikos objektų modernizavimo ir pertvarkymo. Ypač turi būti skatinamos tos investicijos, kurios skirtos šilumos nuostoliams sumažinti, šilumos tiekimo ir pastatų išorės sienoms rekonstruoti ir modernizuoti;

plėsti naftos (ir jos produktų) bei elektros energijos eksportą;

nuosekliai didinti Ignalinos atominės elektrinės saugumą bei apsispręsti dėl šios elektrinės uždarymo terminų;

pradėti įgyvendinti patikslintą Nacionalinę energetikos strategiją, kuri turi būti suderinta su šalies ekonomikos poreikiais, taip pat su Baltijos valstybių bendrais energetikos (Baltijos žiedo, dujotiekių plėtojimo) projektais;

ekonominėmis ir teisinėmis priemonėmis skatinti taupyti energiją ir kiek įmanoma mažinti nuostolius energijos gamybos, paskirstymo bei vartojimo sektoriuose;

kruopščiai inventorizavus energetikos ūkį, reformuoti energetikos valdymą taip, kad energetikos įmonės dirbtų kaip rinkos subjektai; atskirti nuo energijos gamybos jai nebūdingą infrastruktūrą, sugriežtinti energijos tiekimo ir vartojimo apskaitą.

Siekiant mažinti energijos išteklių importuotojų įtaką bei stiprinti energetinę valstybės nepriklausomybę, būtina užbaigti kurti kompleksinę programą, apimančią:

energetikos objektų modernizavimą ir plėtojimą;

investuotojų pasirinkimo prioritetus;

būsimus energijos išteklių ir kuro importo srautus, jų garantijų patikimumą bei savo žaliavų (įskaitant naftos telkinius) panaudojimą;

energetikos produkcijos eksportą ir kita;

derantis dėl apmokėjimo už energijos išteklius, tiekiamus iš Rusijos Federacijos, siūlyti už juos atsiskaityti elektros energija, kitomis Lietuvos prekėmis, be maito mokesčių.

Gyventojams, gaunantiems mažas pajamas, ir toliau bus taikomos kompensacijos už tiekiamą šilumą.

Pramonė ir prekyba

Pramonės gamybai skatinti, gamybiniams pajėgumams panaudoti bus sudaromos konkrečios Vakarų valstybių pavyzdžiu parengtos verslo rėmimo ir darbo vietų kūrimo, eksporto skatinimo programos. Lėšos šioms programoms bus numatytos atskirame Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto straipsnyje.

Kad būtų sudarytos kuo palankesnės sąlygos panaudoti savus išteklius, didinti Lietuvoje pagamintų prekių paklausą ir konkurencingumą, būtina:

priemonėmis, neprieštaraujančiomis tarptautiniams ekonominiams susitarimams, užkirsti kelią prastos kokybės prekėms (ypač tais atvejais, kai tokia pat Lietuvos prekė yra geresnė);

taikyti importuojamai produkcijai griežtesnius higienos ir ekologijos reikalavimus, atitinkančius Europos standartus, riboti įvairių subproduktų importą;

statant aplinkosaugos objektus, pirmenybę teikti Lietuvos įmonėms;

viešojo pirkimo procedūrose pirmenybę teikti Lietuvos gamintojams ir verslininkams, tačiau laikytis tarptautinių įsipareigojimų.

Toliau skatinant investicijas į gamybą, atitinkamais teisės aktais griežčiau reglamentuoti finansinės paramos teikimo įmonėms taisykles, tobulinti jų laikymosi kontrolės būdus.

Sieksime sudaryti kuo palankesnes teises ir finansines sąlygas įmonėms gauti trumpalaikes paskolas jų apyvartinėms lėšoms papildyti.

Pertvarkius mokesčius, verslo pajamos (įskaitant dividendus ir palūkanas) neturi būti pakartotinai apmokestinamos.

7. REMTI KAIMĄ, ŽEMDIRBIUS, YPAČ ŪKININKUS

Kaime gyvena ir dirba trečdalis šalies gyventojų. Pripažįstame visas ūkininkavimo formas, tačiau manome, kad konkurenciją lengviau išlaikys šeimos ūkiai.

Numatome ir toliau teikti lengvatines paskolas ūkininkams, kurie perkasi žemės ūkio techniką ir statosi ūkinius pastatus. Tos paskolos turi būti teikiamos ne išskirtiniams asmenims, o pagal visiems vienodas valstybės rėmimo programose nustatytas taisyklės. Paskolos ir toliau bus teikiamos iš bankų išteklų, o lengvatos apmokamos iš Kaimo rėmimo fondo lėšų.

Per valstybės kontroliuojamą Žemės ūkio paskolų garantijų fondą ir Žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūrą toliau teiksime valstybės garantijas paskoloms ir kitas finansines lengvatas ūkininkams ir įmonėms, superkančioms ir eksportuojančioms svarbiausią (grūdų, pieno, mėsos ir kitą) produkciją bei gatavus maisto produktus. Tolesnis eksporto plėtojimas palengvins kaimo būklę, bus sukurta daugiau darbo vietų, padidės ir žemdirbių pajamos. Tuo pačiu metu plėsime ir naujų rinkų paieškas žemės ūkio produkcijos eksportui.

Sieksime ekonominiais svertais palaikyti svarbiausios žemės ūkio produkcijos, superkamos iš ūkininkų ir bendrovių, rinkos kainas, teikti valstybės pagalbą įmonėms, kurios superka grūdus bei cukrinius runkelius. Dar 1999 - 2000 metais (atsižvelgdami į Europos Sąjungos reikalavimus) turime iš esmės pereiti prie tiesioginio ūkininkų subsidijavimo pagal pasėlių plotus ir galvijų skaičių.

Kiek įmanoma pagal valstybės finansines išgales, numatoma spartinti žemės reformą. Tam būtina taikyti dar paprastesnes žemės grąžinimo jos savininkams ir nuosavybės dokumentų įforminimo procedūras, šalinti biurokratizmą.

Pagal valstybės finansines išgales kuo teisingiau kompensuosime už negrąžinamą žemę, nustatysime aiškesnę kompensavimo tvarką, kurią įgyvendinsime nekeisdami jau patvirtintų terminų.

Bus plačiau taikomos ilgalaikės lengvatos bei premijavimo sistema, skatinanti veiksmingus ūkininkavimo būdus ir pažangias technologijas, ieškoma užsienio investicijų.

Aktyvinsime žemės rinką, įgyvendinsime Hipotekos įstatymą.

Be to, numatome:

finansiskai remti elitinių sėklų ir veislinių gyvulių įsigijimą, padėti tiems ūkininkams, kurie pageidauja išmokti modernių ūkininkavimo būdų ir metodų;

remti žemdirbių prekybos ir aptarnavimo kooperatyvus bei jų sąjungas, taip pat žemės ūkio produktų pirminio perdirbimo kooperatinių įmonių steigimą, ūkininkų apsirūpinimą technika;

skatinti kaimo žmonių savivaldos plėtojimą, remti Žemės ūkio rūmų veiklą, ypač tą, kuri skatina smulkųjį verslą, amatus ir turizmą kaime;

įgyvendinti įstatymų nustatytas papildomas teises garantijas, užtikrinančias, kad laiku būtų atsiskaitoma su ūkininkais ir bendrovėmis už supirktą iš jų produkciją;

taikyti griežtesnes antimonopolines priemones žemės ūkio produkcijos supirkimo bei perdirbimo įmonėms, jeigu jų susitarimai pažeidžia teisėtus ekonominius žemės ūkio produkcijos gamintojų interesus, prireikus inicijuoti kai kurių įsiskolinusių žemdirbiams įmonių bankrotą;

plėsti kaimo socialinę infrastruktūrą - sudaryti galimybę įsigyti valstybinius tarnybinius butus mokytojams, gydytojams ir kultūros darbuotojams;

plėtoti būtinas medicinos paslaugas kaime, pirmiausia ambulatorinį gydymą;

remti kaime steigiamas nevalstybines socialinės globos arba paramos įstaigas negalios ištiktiesiems, globos ar paramos reikalingiems vaikams ir seneliams;

tobulinti žemės ūkio mokslo, žemdirbių mokymo bei konsultavimo ir žemės ūkio specialistų kvalifikacijos kėlimo sistemą.

8. TRANSPORTAS

Lietuvos transporto sistemą numatoma plėtoti vadovaujantis bendraisiais Europos transporto plėtojimo strateginiais tikslais. Bus siekiama, kad Lietuvos transporto sistema organiškai įsiliėtų į Baltijos jūros regiono šalių transporto sistemą ir Europos Sąjungos šalių infrastruktūros plėtros bendrąją strategiją bei transporto paslaugų rinką. Antra vertus, siekdamas apginti šalies nacionalinius interesus, Vyriausybės institucijos aktyviai prisidės prie tarptautinių organizacijų ir specialių darbo grupių, nustatančių Baltijos jūros regiono ir visos Europos transporto infrastruktūros plėtros prioritetus, veiklos. Labai svarbu ir tai, kad svarbiausieji Lietuvos transporto objektai būtų įtraukti į pirmiausia plėtotinų Europos transporto tinklų projektus, gautų tarptautinį pritarimą ir paramą. Ypač daug dėmesio bus skiriama Europos Sąjungos iniciatyva 1996 metais pradėtai tarptautinei programai TINA, kuria siekiama nustatyti Vidurio Europos šalių transporto infrastruktūros plėtros poreikius bei identifikuoti bendrų interesų projektus, o jie integruojantis įgalintų sudaryti bendrą multimodalinio (daugiašakio) transporto tinklą tarp Europos Sąjungos šalių - jos narių ir kandidačių į nares.

Tarptautinė ir vidaus transporto paslaugų rinka lemia ir kitas pagrindines Lietuvos transporto plėtojimo kryptis:

deramai pasirengus (sudarius strateginius plėtros ir restruktūrizacijos planus, atlikus strateginių partnerių ir investuotojų paieškas), privatizuoti valstybinio sektoriaus objektus, teikiančius komercines vežimo paslaugas;

sukoncentruoti valstybės institucijų pastangas ir finansinius išteklius transporto infrastruktūros objektams rekonstruoti bei plėtoti ir multimodalinėms transporto technologijoms diegti;

suderinti transporto veiklą reguliuojančius teisės aktus su Europos Sąjungos šalių teisės aktais ir techniniais standartais.

Vykdydama transporto politiką, kurios pagrindinis prioritetas - integracija į Europos Sąjungą, Vyriausybė numato įvykdyti žemiau išvardytus projektus pagal transporto šakas.

Geležinkelių transportas. Įgyvendinant Europos Sąjungos direktyvos 91/440 rekomendacijas, kurių tikslas - palengvinti Europos

Sąjungos šalių geležinkelių pritaikymą prie rinkos reikalavimų ir padidinti jų efektyvumą, bus iš pagrindų restruktūrizuoti geležinkeliai, sukurta nauja rinkos poreikius atitinkanti geležinkelių struktūra. Pradedama atskirti geležinkelio infrastruktūrą nuo vežėjo. Vykdamas restruktūrizaciją, bus rekonstruojami Lietuvos geležinkelių ruožai Klaipėda - Šumskas ir Kaišiadorys - Kybartai (bendras rekonstruojamų atkarpų ilgis 196 kilometrai), modernizuojama signalizacijos ir telekomunikacijų sistema ruože Kaišiadorys - Radviliškis (127 kilometrai), taip pat numatoma pastatyti geležinkelio tranzitinių krovinių terminalą Mockavoje, atlikti Klaipėdos jūrų uosto geležinkelio rekonstrukciją. Aktyviai bus ieškoma užsienio partnerių, padėsiančių įgyvendinti europinės vėžės standarto geležinkelio projektą (nuo sienos su Lenkijos Respublika iki Kauno).

Bendradarbiaujant su Vokietijos Federacine Respublika, Rusijos Federacija ir Baltarusijos Respublika, numatoma įgyvendinti šaudyklinio traukinio Mukranas - Klaipėda - Maskva projektą.

Kelių transportas. Iki 2000 metų bus įgyvendintas tarptautinės magistralės Talinas - Ryga - Kaunas - Varšuva (Via Baltica) projekto pirmasis etapas. Numatoma nutiesti 81 kilometrą kelio, rekonstruoti 12 kilometrų kelio, sustiprinti 70 kilometrų kelio dangos. Pagrindiniai objektai - keliai Garliava - Marijampolė, Kaunas - Kėdainiai bei Kėdainių ir Panevėžio (šiaurinis) aplinkkeliai.

1999 metais bus baigiama sustiprinti greitkelio Klaipėda - Vilnius danga (200 kilometrų ruože).

Plečiant automobilių kelius, daugiau dėmesio numatoma skirti pakelės infrastruktūros plėtojimui (ypač automagistralėse ir tarptautinio transporto eismo keliuose): poilsio aikštelėms, degalinėms, moteliams, techninio ryšio ir avarinėms tarnyboms. Daugelis šių objektų bus statomi ir eksploatuojami privataus sektoriaus lėšomis.

Vandens transportas. 1999-2000 metais numatoma toliau įgyvendinti Klaipėdos jūrų uosto infrastruktūros ir terminalų plėtros pirmąjį etapą, gilinti uosto ekvatoriją, rekonstruoti uosto vartus, pastatyti keleivių terminalą. Visų reikiamų šiems darbams finansuoti lėšų Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas sukaupti negali, todėl bus aktyviai deramasi su tarptautinėmis

finansinėmis institucijomis (dėl infrastruktūros objektų) ir ieškoma privataus kapitalo (komercinėms struktūroms finansuoti).

Oro transportas. Kad Lietuvos oro transportas galėtų integruotis į Vakarų Europos oro transporto rinką (ir sėkmingai eksportuoti savo paslaugas), 1999 - 2000 metais bus toliau vykdoma civilinės aviacijos reforma - restruktūrizavimas ir operatyvinės veiklos liberalizavimas, teisės aktų derinimas su Europos Sąjungos šalyse galiojančiais aktais bei jos techninių standartų pertvarkymas. Civilinės aviacijos reforma bus paspartinta visose ūkio struktūrose (civilinės aviacijos kompanijose ir oro uostuose) ir valdymo bei reguliavimo institucijose.

9. SOCIALINĖ APSAUGA IR DARBAS

Socialinės apsaugos srities raida ir valstybinių bei regioninių socialinių programų vykdymas pagrįsti - Lietuvos ūkio plėtra pagal prioritetines ūkio kryptis, taip pat integracijos į Europos Sąjungą teikiamomis galimybėmis, darbingų žmonių užimtumu, šešėlinės ekonomikos slopinimu.

Socialinės apsaugos sistemos tobulinimas

Tobulinant socialinę apsaugą ir daugiausia dėmesio skiriant socialiniam teisingumui, būtina:

- siekti socialinės apsaugos sistemos universalumo - mažinti išskirtines socialines garantijas turinčių gyventojų grupių kiekį;

- siekti, kad minimalaus gyvenimo lygio (MGL) ir valstybės remiamų pajamų, nuo kurių priklauso dauguma socialinių išmokų, didėjimas neatsiliktų nuo faktinės infliacijos;

- nuosekliai skatinti gyventojų perkamąją galią;

- plėtoti socialinės informacijos sistemą - didinti jos kompleksiskumą ir plėsti socialinių duomenų panaudojimo galimybes;

- aktyviau bendradarbiauti su Europos Sąjunga, Šiaurės Tarybos, kaimyninėmis Baltijos bei kitomis šalimis socialinėje srityje, siekti, kad būtų sukurta bendra socialinė erdvė, sudarytos laisvos darbo jėgos migracijos sąlygos.

Socialinis draudimas

Toliau tobulindama socialinio draudimo sistemą, kuri yra labai svarbus modernios demokratinės valstybės elementas, Vyriausybė numato:

- stiprinti valstybinio socialinio draudimo sistemą, didinant gyventojų asmeninę atsakomybę ir suinteresuotumą;

- įsteigti ir plėtoti papildomą nevalstybinį socialinį draudimą - steigti ir įtvirtinti alternatyvias socialinio draudimo formas bei institucijas;

- sudaryti palankesnes sąlygas draustis ūkininkams ir savarankiškai dirbantiems asmenims, taip pat asmenims, gaunantiems pagrindines pajamas iš nekilnojamojo turto ar investuoto kapitalo.

Parama šeimai

Sudarydama sąlygas šeimai pačiai kuo geriau atlikti savo funkcijas, valstybė įsipareigoja remti ir globoti tas šeimas, kurios šių funkcijų tinkamai atlikti negali. Vyriausybė numato:

- didinti paramą šeimoms, auginančioms vaikus - teikti prioritetą šeimoms, turinčioms mažas pajamas (tęsti nemokamą socialiai remtinų šeimų vaikų maitinimą ikimokyklinėse ir mokymo įstaigose, plėtoti Būsto įsigijimo rėmimo programą);

- racionaliai, tikslingai naudoti socialinei apsaugai skirtas lėšas tobulinant socialinės apsaugos tinklą.

Jaunimo problemų sprendimo kryptys

Įgyvendinsime priemones, numatytas valstybinėje jaunimo problemų koncepcijoje, aprėpiančioje opiausius jaunimo klausimus ir jų sprendimo gaires.

Pagal valstybės išgales sieksime papildyti ilgalaikio lengvatinio kreditavimo fondus jaunuolių studijoms ir jaunų šeimų būstui, toliau plėsimė bendrą šalies "Būsto" programą.

Vykdydami anksčiau patvirtintas jaunimo profesinio orientavimo ir integravimo į darbo rinką priemones, plėtosime darbo rinkos perspektyvų tyrimais pagrįstą jaunimo profesinį orientavimą, sudarysime palankias sąlygas įsigyti profesijai ir persikvalifikuoti, rengti jaunimą savarankiškam sąžiningam verslui ir profesinei veiklai.

Pagal valstybės išgales būtina finansuoti Žemės ūkio pagrindų ir profesinio mokymo programą kaimo bendrojo lavinimo mokyklose, remti jaunųjų ūkininkų veiklą.

Socialinės paslaugos

Toliau plėtojant socialines paslaugas ir atsižvelgiant į tai, kad jau parengti decentralizuotos socialinių paslaugų sistemos plėtojimo standartai, būtina sparčiau decentralizuoti socialinių paslaugų teikimą:

- skatinti bendruomeninės socialinės infrastruktūros susidarymą;

- remti socialinių paslaugų programas apskrityse ir savivaldybėse;

- teikti socialines paslaugas partnerystės principu - į socialinių paslaugų teikimą įtraukti nevyriausybinės organizacijas.

Invalidų socialinė integracija

Kuriant veiksmingą neįgaliųjų žmonių socialinės integracijos ir reabilitacijos sistemą ir siekiant sudaryti jiems vienodas galimybes su kitais visuomenės nariais sąlygas, numatoma:

- toliau tobulinti lengvatų sistemą, kad pagerėtų neįgaliųjų žmonių darbo ir gyvenimo sąlygos;

- plėtoti ir modernizuoti reabilitacijos įstaigų tinklą;

- plėsti kompensacinės technikos, protezų ir ortopedinių priemonių gamybą, gerinti jų kokybę, tobulinti aprūpinimo jais tvarką;

- pritaikyti statybinę - urbanistinę aplinką svarbiausiuose socialinės paskirties objektuose specifiniams neįgaliųjų žmonių poreikiams;

- plėtoti neįgaliųjų žmonių poreikius atitinkančią transporto sistemą;

- skatinti invalidų nevyriausybinių organizacijų veiklą.

Vaikų teisių apsauga

Vykdydama vaikų teisių apsaugą, Vyriausybė numato:

- sparčiau įgyvendinti Jungtinių Tautų Organizacijos Vaiko teisių konvencijos nuostatas;

- toliau skatinti šeimas, globoti našlaičius ir be tėvų globos likusius vaikus;

- laikyti, kad Vaikų ir paauglių nusikalstamumo prevencijos nacionalinės programos priemonių įgyvendinimas yra vienas iš pačių svarbiausių Vyriausybės darbo barų, todėl tam pagal valstybės išgales skirti kuo daugiau dėmesio ir lėšų;

bendradarbiauti su vaikų teises ginančiomis nevyriausybėmis organizacijomis.

Migracijos procesų reguliavimas

Siekiant reguliuoti migracijos procesus, būtina:

- toliau įgyvendinti Tremtinių ir politinių kalinių bei jų šeimų narių grįžimo į Tėvynę programą;

- diegti pabėgėlių socialinės integracijos tvarką, toliau siekti tarptautinių susitarimų pabėgėlių klausimais.

Darbo politika

Laikydamosi nuostatos, jog produktyvus darbas yra vienas iš visuomenės gerovės pagrindų, vienas iš svarbiausių socialinės apsaugos sistemos veiksmingumo garantų, Vyriausybė sieks, kad kuo daugiau darbingų gyventojų turėtų darbą, saugias ir sveikas darbo sąlygas bei gautų gerą darbo užmokestį.

Gyventojų užimtumas ir darbo rinka

Siekdama didinti gyventojų užimtumą bei subalansuoti darbo rinką, Vyriausybė numato:

- skatinti perspektyvų darbo vietų išnaudojimą bei naujų kūrimą, savarankišką užimtumą, parengti ilgalaikę valstybinę darbo vietų kūrimo skatinimo programą;

- tobulinti bedarbių (ypač papildomas užimtumo garantijas turinčių asmenų) socialinę apsaugą, pagal valstybės finansines galimybes didinti jų pašalpas;

- vykdyti aktyvią darbo rinkos politiką, susijusią su nedarbo prevencija, užimtumo rėmimu, darbo rinkos mokymu, viešųjų darbų plėtojimu (ypač vengiantiems įsidarbinti), regioninių užimtumo ir verslo skatinimo programų rengimu;

- tobulinti darbo biržų, darbo rinkos mokymo institucijų veiklą;

- skatinti legalų darbą, stiprinti nelegalaus darbo prevenciją bei kontrolę, didinti darbdavių ir dirbančiųjų atsakomybę.

Darbo santykiai

Siekdama reguliuoti darbo santykius, Vyriausybė numato:

- tobulinti tarptautines normas atitinkančias darbo santykių teisinio

reguliavimo normas, siekti, kad būtų vienodai ginami darbuotojų ir darbdavių interesai bei teisės, o nesutarimai būtų sprendžiami derybomis;

svarbiausius politinius sprendimus socialinėje bei darbo srityje priimti konsultuojantis su socialiniais partneriais;

skatinti profesinių sąjungų bei darbdavių organizacijų plėtrą; panaikinti likusius ne visos darbo savaitės ar darbo dienos trukmės apribojimus.

Darbo sąlygos

Siekdama darbuotojams sudaryti saugias ir sveikas darbo sąlygas, Vyriausybė numato:

darbdavių solidarumu paremtos draudimo nuo nelaimingų atsitikimų gamyboje sistemos bei darbo saugos teisės aktų, suderintų su Europos Sąjungos teisės normomis, pagrindu skatinti darbdavius gerinti darbo sąlygas (ypač daug dėmesio skirti nėščiąjų ir kūdikius maitinančių moterų darbo saugai), vykdyti veiksmingą nelaimingų atsitikimų gamyboje profilaktiką bei likviduoti jų padarinius;

tobulinti Valstybinės darbo inspekcijos veiklą kontroliuojant darbų saugos būklę bei darbo įstatymų vykdymą, gerinti ir labiau koordinuoti įvairių darbo sąlygas kontroliuojančių organizacijų veiklą.

Darbo apmokėjimo sistema

Siekdama tobulinti darbo apmokėjimo sistemą, Vyriausybė numato:

tobulinti iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansuojamų darbuotojų darbo apmokėjimo sistemą;

skatinti, kad nebiudžetinių organizacijų darbo apmokėjimo klausimai būtų sprendžiami dvišaliais susitarimais tarp darbdavių ir darbuotojų organizacijų;

sparčiau nei kitose srityse didinti darbo užmokestį aukštųjų mokyklų ir mokslo institutų darbuotojams, mokslininkams bei dėstytojams, taip pat sveikatos apsaugos, švietimo, meno ir kultūros darbuotojams.

10. SVEIKATOS APSAUGA

Formuodama ir vykdydama sveikatos politiką, Vyriausybė numato:

Sveikatos priežiūros valdymo srityje:

tęsti pirminio, antrinio ir tretinio lygio sveikatos priežiūros įstaigų reorganizavimą;

siekti kuo geriau tenkinti Lietuvos gyventojų poreikius, susijusius su slauga ir globa.

Finansavimo srityje:

pirminio sveikatinimo lygio medicinos paslaugas (medicinos punktuose, ambulatorijose, poliklinikose) finansuoti pagal sutartis tarp paslaugas teikiančios ir jas finansuojančios institucijos, be to, numatyti papildomą gydytojų ir kitų medikų, dirbančių kaimo vietovėje, materialinį skatinimą;

antrinio sveikatinimo lygio medicinos paslaugas finansuoti vadovaujantis sveikatos draudos ir kitų įstatymų nuostatomis, kad asmuo, mokantis įnašus ligonių kasai, gauna tam tikras (arba visas) prieinamas medicinos paslaugas, o įstaiga, teikianti šias medicinos paslaugas, veikia kaip juridinis asmuo, sudarantis sutartis su ligonių kasa;

tretinio sveikatinimo lygio medicinos paslaugas finansuoti remiantis sveikatos draudos ir kitų įstatymų principais, pagal kuriuos šios įstaigos papildomai finansuojamos per valstybines programas ir investicijų projektus;

teikti prioritetą pirminei sveikatos priežiūrai, ypač rūpintis kaimo gyventojams teikiamų medicinos paslaugų kokybe, taip pat politinių kalinių ir tremtinių aptarnavimu sveikatos priežiūros įstaigose, lengvatų bei kompensacijų už vaistus ir protezus sistema.

Farmacinės veiklos srityje:

siekti, kad Lietuvoje pagaminti vaistai sudarytų kuo didesnę dalį Lietuvoje vartojamų vaistų;

reguliariai (kartą per metus) patikslinti vaistų ir ligų, kurių išlaidas visiškai ar iš dalies dengia Privalomasis sveikatos draudimo fondas ar Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas, sąrašą.

Visuomenės sveikatos priežiūros srityje

toliau tęsti pradėtas valstybines programas, ypač daug dėmesio skirti narkomanijos ir lytiniu keliu plintančių ligų problemoms.

11. RYŠIAI IR INFORMATIKA

Svarbiausios Lietuvos ryšių ir informatikos plėtros kryptys yra:

sudaryti palankias sąlygas privačiai telekomunikacijų verslo iniciatyvai, konkurencijai, investicijoms, naujoms technologijoms;

integruoti valstybinę ryšių ir informatikos sistemą į Europos ir pasaulio telekomunikacijų sistemą; jos veiklą reglamentuojančius norminius aktus suderinti su tarptautiniais standartais;

teikti daugiau ir įvairesnių ryšių ir informatikos paslaugų gyventojams bei įmonėms, gerinti šių paslaugų kokybę;

plėtoti telefono ryšį kaime.

Įgyvendindama Valstybinę ryšių ir informatikos plėtojimo programą, Vyriausybė 1999 - 2000 metais numato:

parengti Informatikos įstatymą;

toliau rengti ir taikyti suderintus su Europos Sąjungos reikalavimais informacinių ir ryšių technologijų standartus;

tobulinti integralią valstybės kadastrų, klasifikatorių ir registrų sistemą;

plėtoti šviesolaidžių ryšio linijų tinklus;

modernizuoti Sitkūnų radijo stotį ir kitus Lietuvos radijo ir televizijos centro objektus, aprūpinti juos įrenginiais, leidžiančiais taupyti elektros energiją;

užbaigti pašto terminalo prie Vilniaus oro uosto statybą;

įrengti nacionalinio radijo laidų transliavimo rezervinę sistemą pavojaus valstybei atveju;

plėsti ir tobulinti ne tik valstybės institucijų (prezidentūros, Seimo, Vyriausybės kanceliarijų) kompiuterinius tinklus, bet ypač savivaldybių, mokesčių, izdo, pašto, muitinės, sienos perėjimo kontrolės ir kitas informacines sistemas;

tobulinti radijo ryšių valdymo sistemą, sukurti radijo monitoringo tinklą.

12. KULTŪRA

Atmindami, jog ne kartą mažai lietuvių tautai priespaudos metais jos išlikimo, stiprybės pamatu likdavo tik gimtoji kalba, etninės bei krikščioniškosios kultūros vertybės ir tradicijos, suvokdami valstybės kultūros politiką kaip labiausiai atsiperkančias investicijas į Lietuvos ateitį, grįsdami kultūros politiką laisvo žmogaus laisva kultūrine raiška, pagarba tradicijoms, atvirumu pasauliui, vertybiniu kryptingumu, demokratiškumo ir decentralizmo nuostatomis, perimdami modernią Vakarų kultūros organizavimo patirtį, tačiau išlaikydami savos kultūros perimamumą, teiksime paramą tautos kultūrai:

pagal iš anksto nustatytas taisykles papildomai finansuosime prestižinį profesionalųjį meną - teatrus ir kitus meno kolektyvus, atsižvelgdami į jų pačių uždirbtas pajamas;

nuosekliai didinsime kultūros įstaigų darbuotojų atlyginimus;

parengsime Lietuvos meninio gyvenimo teisinius pagrindus, palankius kultūros ugdymui, jos finansavimui įstatymus, griežtą kultūros vertybių apsaugą;

pagal valstybės finansines išgales didinsime valstybės stipendijų kiekį ir dydį talentingiems meno kūrėjams;

finansiška remsi vertingus periodinius kultūros leidinius, reikšmingų lituanistikos, istorijos, etninės kultūros, meno knygų spausdinimą, kryptingus kultūrinius visuomeninius leidinius užsienio kalbomis, kuriančius užsienyje gerą lietuvių kultūros ir pačios valstybės įvaizdį;

pagal valstybės finansines išgales remsi Lietuvos kino kūrimą;

skatiname tarptautines kultūros mainų programas su Baltijos kaimynais, Rytų ir Vakarų Europa, Šiaurės ir Pietų Amerika;

kryptingai vykdysime lietuvių kultūros, stiprinančios tarpusavio tautų supratimą bei atrandančios Lietuvai naujų draugų, populiarinimą užsienyje, kaip svarbią kultūros politikos dalį;

steigsime kultūros ir meno fondus konkrečioms kultūros programoms remti, telkdami valstybės, privačių asmenų, užsienio fondų lėšas ar kitų Europos valstybių pavyzdžiu skirdami kultūrai kelis procentus akcizo pajamų iš prekybos tabaku ir alkoholiu;

vykdydami Europos Tarybos Bendrąją tautinių mažumų apsaugos konvenciją, gerbsime Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ir įstatymų patvirtintas tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teises, o teisės aktuose numatytais atvejais teiksime būtiną paramą tautinių bendrijų etnokultūrinei veiklai;

remsime rezistencinės kovos ir tremties tyrimus, dorovinį ir patriotinį jaunimo ugdymą, pagrįstą istorinių ir dvasinių vertybių puoselėjimu;

padėsime tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims integruotis į pilnavertį visuomenės gyvenimą, ypač kiekvienoje vietovėje sudarant sąlygas išmokti valstybinės kalbos;

parengsime ilgalaikę kultūros plėtros strategiją.

Kultūros vertybių apsauga

Siekdama užtikrinti kultūros vertybių apsaugą Vyriausybė numato:

iš esmės sumažinti paminkloaugos darbų derinimo ir leidimų skaičių iki Europoje priimtų standartų;

siekti, kad visi paminkloauginiai apribojimai būtų aiškūs ir iš anksto žinomi kultūros vertybės savininkui, naudotojui, investuotojui;

skatinti Lietuvos ir užsienio kapitalo investicijas į senamiesčius, dvarus ir kitus kultūros paveldo objektus;

siekti grąžinti neteisėtai išvežtas į užsienį kultūros vertybes;

remti nevyriausybinių organizacijų, asociacijų, viešųjų įstaigų, fondų parengtas kultūros vertybių išsaugojimo programas;

atskirti ir suderinti valstybinių ir savivaldybių paminkloauginių institucijų funkcijas;

nustatyti, kad labdara kultūros vertybių apsaugai būtų neapmokestinama.

Kūno kultūra ir sportas

Plėtodama kūno kultūrą ir sportą, Vyriausybė numato:

remti kūno kultūros ir sporto programas, skatinančias įvairaus amžiaus ir fizinių galių žmonių aktyvumą ir rūpinimąsi savo sveikata;

sudaryti galimybes gabiems Lietuvos sportininkams tobulinti savo meistriškumą, remti jaunų talentingų sportininkų paiešką ir ugdymą,

skatinti prioritetines sporto šakas, kuriose mūsų sportininkai savo laimėjimais ir sėkmingais rezultatais yra išgarsinę Lietuvos vardą.

13. ŠVIETIMAS IR MOKSLAS

Tęsiant mokyklos reformą ir toliau integruojantis į Europos Bendrijos šalių švietimo erdvę, būtina puoselėti tautinės mokyklos savitumą. Sieksime sutvirtinti tautinį pamatą, kuo daugiau dėmesio skirdami doroviniam patriotiniam piliečių auklėjimui. Ir toliau tobulinsime programas ir vadovėlius, jų leidybą.

Siūlysime Nacionaliniam radijui ir televizijai padidinti visuomenės informavimo priemonių teikiamą pagalbą šeimai ir mokyklai.

Sieksime atkurti mokytojo profesijos prestižą, sudarydami sąlygas tobulinti švietimą. Gerinsime materialinę mokyklos būklę: nors per pastaruosius metus mokytojų atlyginimai padvigubėjo, būtina ir toliau juos didinti. Pagal finansines valstybės išgales skirsime kuo daugiau lėšų pradėtoms statyti mokykloms užbaigti ir kitoms remontuoti.

Vienas iš ilgalaikių tikslų - pasiekti, kad visi vaikai iki 16 metų (iš jų ir neįgalieji) mokytųsi bendrojo lavinimo mokyklose ar kitose švietimo įstaigose. Taip pat būtina tęsti vaikų iš nepasiturinčių ir asocialių šeimų maitinimą mokyklose, galutinai sutvarkyti mokinių vežimą į mokyklą, rūpintis užimtumu ne pamokų bei atostogų metu. Nuolat rūpinsimės, kad neliktų mokyklų nelankančių vaikų. Tai stabdys paauglių nusikalstamumo didėjimą.

Ir toliau sudarysime sąlygas mokytis valstybine kalba visiems to pageidaujantiems Lietuvos gyventojams, rūpinsimės lietuviybės puoselėjimu už Lietuvos ribų.

Tęsime pradėtą mokyklų kompiuterizavimo programą, sieksime, kad mokyklose būtų galima naudotis tarptautiniais informacijos šaltiniais ("Internetu" ir kt.). Tačiau rūpinsimės ir tuo, kad vaikai nebūtų varginami pernelyg gausiomis (kartais gal ir nelabai būtinomis) disciplinomis.

Mokslo ir studijų srityje būtina išsaugoti ir racionaliai panaudoti efektyvų mokslo potencialą, orientuoti mokslinę veiklą į Lietuvos ūkio

ir kultūros reikmes. Ypač daug dėmesio skirsime mokslo prioritetams - lietuvių kalbos, Lietuvos kultūros ir istorijos tyrimams, taip pat tarptautinio lygio tyrimams, padedantiems integruotis į Vakarų Europos mokslo struktūras bei programas. Sieksime pagerinti mokslo veiklą ir enciklopedijų leidybą.

Aukštosiose mokyklose išplėsime studentų kreditavimo sistemą, stengsimės plėtoti aukštųjų mokyklų ryšius su mokslo institutais ir Vakarų šalių mokslo centrais, pamažu sureguliuoti dėstytojų ir studentų skaičiaus santykį, pagal valstybės išgales nustatyti mokesčių lengvatas investicijoms į mokslą ir studijas.

Baigsime rengti ilgalaikę Lietuvos švietimo raidos strategiją.

14. VIEŠOJO (VALSTYBINIO) VALDYMO IR ADMINISTRAVIMO BEI SAVIVALDOS REFORMA

Centrinio valdymo institucijų valdymo tobulinimas

Vyriausybė numato tęsti šiuos valstybinės valdžios sistemos pertvarkymus:

pagrindinei ministerijų valdymo sričiai ir atsakomybei skirti plėtos strategiją, valstybinę politiką ir įstatymų laikymosi kontrolę;

kurti vientisą, visoms valstybės ir savivaldybių valdymo grandims tarnaujančią valstybinę informacijos sistemą, suderiną su Europos standartais: klasifikatorius, kadastrus, registrus, duomenų bazines, paieškos ir apdorojimo priemones. Reikia teisiškai reglamentuoti valstybinės informacijos kaupimą, naudojimą ir jos apsaugą;

didinti gyventojų duomenų registro vaidmenį, kad jis tiktų visiems administravimo tikslams, įskaitant paslaugų teikimą (pvz., socialinės paramos, draudimo administravimo, verslo vietos registravimo, mokinių ir rinkimų sąrašų sudarymo ir kt.).

Departamentų ir ministerijų regioninių institucijų valdymas

Vadovaudamasi jau galiojančiais valstybės valdymą reglamentuojančiais įstatymais, Vyriausybė patikslins ministerijų, departamentų ir apskričių struktūrų kompetencijos ribas, o apskritims bus perduodamos likusios iki šiol neperduotos ministerijų regioninės funkcijos.

Teritorinių valdymo struktūrų pertvarkymas

Toliau įgyvendinsime Lietuvos regioninės politikos metmenyse numatytas priemones, susijusias su teritorinių valdymo struktūrų pertvarkymu.

Ypač daug dėmesio skirsime tam, kad sparčiau būtų perduotos kai kurios ministerijų funkcijos apskritims.

Pakeitus Valstybės teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų nustatymo įstatymą, įgyvendinsime valstybės valdymo decentralizavimą ir dekoncentravimą.

Savivaldos reforma ir tolesnė jos plėtra

Savivaldos reformos plėtra yra glaudžiai susijusi su pilietinės visuomenės formavimu. Tik žmonių bendruomenės gali sėkmingai plėtoti savivaldą. Dabartinis Savivaldos įstatymas keistinas, būtina iš esmės jį tobulinti ir sudaryti sąlygas steigti naujas savivaldybes.

Būtina tobulinti savivaldybių finansavimą, pirmiausia savivaldybių biudžetų pajamų formavimo metodiką - nustatysime ilgalaikius stabilius savivaldybių pajamų formavimo šaltinius, paremtus griežtesniais kriterijais, bendrais visoms savivaldybėms.

Vietos savivaldą Vyriausybė numato plėtoti ir šiomis kryptimis:

savivaldai pavesti ir įstatymais reglamentuoti socialinės rūpybos, miestų, miestelių ir kaimo vietovių infrastruktūros bei vietinio ūkio, pirminės sveikatos priežiūros, visuomenės sveikatos priežiūros ir kitas funkcijas, susijusias su nuolatiniomis paslaugomis ir bendruomenės narių nuolatinių poreikių tenkinimu;

užbaigti perduoti savivaldybių nuosavybės nekilnojamąjį turtą, iš esmės padidinti (prireikus siūlysiame pataisyti atitinkamus įstatymus) savivaldybių kompetenciją ne žemės ūkio paskirties žemės pardavimo ir išnuomojimo miestuose klausimais;

aiškiau apibrėžti ir atskirti renkamų savivaldos institucijų (tarybos, valdybos, mero) ir administracijos kompetencijos ribas, išplėsti seniūnijų ir seniūnų teises;

skatinti kaimo seniūnų tiesioginius rinkimus, numatyti šių seniūnų teises ir pareigas;

siekti įgyvendinti tiesioginių merų rinkimų nuostatą;

savivaldybėms grąžinti policijos tarnybą, suteikti jai viešosios tvarkos palaikymo funkcijas ir atitinkamas biudžeto lėšas; savanoriškumo pagrindais į viešosios tvarkos palaikymą įtraukti ir vietos gyventojus, remti judėjimą "Stabdyk nusikalstamumą";

iš esmės padidinti Lietuvos savivaldybių asociacijos vaidmenį valstybėje plėtojant savivaldą ir tvarkant vietos reikalus.

Valstybės valdymo bei valdymo administravimo viešumo klausimai

Įgyvendinsime Valstybės tarnybos ir Viešojo administravimo įstatymus (kai jie bus priimti), taip pat (pagal jau priimtus įstatymus) administracinės teisenos teismų sistemą.

Tik priėmus minėtuosius viešojo valdymo įstatymus bei deramai sutvarkius teisės ir teisėtvarkos funkcionavimo sistemas, bus sudarytos palankesnės sąlygos, kad valdžios įstaigos tarnautų žmonėms, kaip tai numatyta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnyje.

15. STIPRINTI NACIONALINĮ SAUGUMĄ IR KRAŠTO APSAUGĄ

Rūpindamasi nacionaliniu saugumu ir plėtodama krašto apsaugos sistemą, Vyriausybė numato:

didinti kariuomenės, kitų nacionalinio saugumo sistemos ir krašto apsaugos institucijų gebėjimą tinkamai vykdyti joms skirtas užduotis, reikiamą tarpusavio sąveiką, jų pajėgumą ir pasirengimą priešintis agresijai, ginti Lietuvos valstybę, jos teritorijos neliečiamybę, vientisumą ir konstitucinę santvarką;

parengti nacionalinio saugumo užtikrinimo ir krašto apsaugos sistemas, kad ateityje jos veiksmingai funkcionuotų Lietuvos narystės NATO sąlygomis.

Siekdama numatytų tikslų, Vyriausybė:

toliau pertvarkys šią sistemą, jos institucijas ir infrastruktūrą taip, kad jos atitiktų demokratinės kontrolės reikalavimus, o pagal savo parametrus, veikimo būdus ir procedūras būtų visiškai suderinamos ir galėtų veikti kartu su atitinkamomis NATO ir šalių jos narių struktūromis, atitinkamos bendrus NATO standartus ir reikalavimus; taip pat pagal šiuos

reikalavimus baigs reorganizuoti Krašto apsaugos ministeriją ir kariuomenę;

padidins kariuomenės prestižą ir visuomenės pasitikėjimą ja, sieks pašalinti ydingus reiškinius, ugdyti santykių tarp karių ir karybos kultūrą;

formuodama krašto apsaugos biudžetą, kuris 2000 - 2001 metais sudarys apie 1,8 - 2% bendrojo vidinio produkto, remsis ilgalaikėmis sistemos plėtojimo programomis, tarptautiniais įsipareigojimais, gynybinio pajėgumo didinimo užduotimis, gynybos planais ir būtinais jais apginklavimo bei aprūpinimo poreikiais;

pabaigs rengti trūkstamus krašto apsaugos sistemą reglamentuojančius įstatymus, esamų įstatymų papildymus, statutus, priims kitus šios srities teisės aktus;

įgyvendins kompleksinę krašto apsaugos sistemos personalo rengimo, ugdymo ir profesinio tobulinimo programą; įgyvendins Lietuvos Respublikos karo akademijos reformą;

toliau tobulins šaukimo ir karo prievolės atlikimo tvarką, didins jos galimybes ir diegs skatinimo priemones; plėtos gynybos personalo rezervo rengimo, aprūpinimo ir mobilizacijos sistemą, Savanoriškąją krašto apsaugos tarnybą;

toliau reorganizuos vidaus tarnybos dalinius, iš jų pervesdama į kariuomenę privalomosios karinės tarnybos karius, perduodama atitinkamą ginkluotę, techniką ir aprūpinimą; pagal Gynybos štabo planus koordinuos pasienio policijos pasirengimą gynybos veiksams;

toliau plėtos dvišalį tarptautinį bendradarbiavimą gynybos srityje pagal dvišales sutartis ir bendradarbiavimo planus; užtikrins, kad Lietuva prisidėtų prie NATO gynybos planavimo ir peržiūros proceso, dalyvautų partnerystės su NATO programose, tarptautinėse taikos operacijose, bendrose pratybose;

rūpinsis patikima valstybės sausumos bei jūrų sienos apsauga, plėtos jūros stebėjimo ir gynybos sistemą;

užbaigs kurti kompleksinę civilinę-karinę oro erdvės kontrolės sistemą, pagal regioninės oro erdvės kontrolės iniciatyvą integruodama ją į bendrą Vakarų šalių oro erdvės kontrolės sistemą;

tobulins ir įgyvendins valstybinės informacijos apsaugos užtikrinimo teises ir kitas priemones, įgalinančias apsaugoti Lietuvą nuo nelegalių ir priedangos struktūrų ardamosios veiklos, diversijų ir teroro aktų, o valstybės institucijas - nuo nelegalios įtakos; rūpintis ekonomiškai pagrįsta ginkluotės ir amunicijos gamyba.

16. APLINKOS APSAUGA

Aplinkos apsauga yra neatsiejama sėkmingos visuomenės raidos ir valstybingumo įtvirtinimo dalis. Nuo aplinkos būklės, kraštovaizdžio stabilumo ir biologinės įvairovės priklauso žmonių sveikata ir gerovė, valstybės ekonominė ir socialinė pažanga. Gamtos ištekliai turi būti naudojami nepažeidžiant gamtinės aplinkos - tautinį identitetą formuojančio veiksnio pusiausvyros. Visuomenė privalo pirmiausia laikytis aplinkosaugos reikalavimų, o ne vartotojiškai žiūrėti į gamtą, kaip į neišsenkantį išteklių šaltinį.

Valstybė privalo užtikrinti, kad būtų išsaugota kraštovaizdžio ir biologinė įvairovė, racionaliai naudojami Lietuvos gamtiniai ištekliai.

Svarbiausia - išsaugoti unikalų kraštovaizdį, biologinę įvairovę, kuo tinkamiau naudoti gamtinius išteklius.

Aplinkos apsaugos organizavimo ir valdymo pagrindiniai principai yra šie:
parengti aplinkosaugos, gamtinių išteklių naudojimo ir ūkinės veiklos reguliavimo teisinę bazę, tobulinti esamą;

tobulinti teritorijų planavimą - sudaryti subalansuotos šalies teritorijos raidos ir racionalaus gamtos išteklių naudojimo sąlygas;

taikyti ekonominius svertus taršai mažinti ir jos prevencijai, taip pat gamtos ištekliams tausoti;

sukurti aplinkos užterštumo būklės monitoringą, ekologinės ekspertizės ir kontrolės sistemą;

rūpintis ekologiniu visuomenės švietimu.

Aplinkos apsaugos tikslai:

Valstybinis aplinkos apsaugos tikslas - užtikrinti, kad būtų išsaugota švari ir sveika gamtinė aplinka, kraštovaizdis ir biologinė įvairovė, tinkamai naudojami gamtiniai ištekliai. Dėl to būtina:

sumažinti vandens, oro ir dirvožemio užterštumą;
parengti atliekų tvarkymo programą ir ją įgyvendinti;
sumažinti fizinę taršą;
sustabdyti unikalaus kraštovaizdžio nykimą;
sustabdyti kai kurių rūšių ir populiacijų augalų, gyvūnų, grybų nykimą;
plėtoti miškų ūkio veiklos ekologizavimą, pagerinti miškų struktūrą;
nedelsiant sustabdyti Baltijos pajūrio kopų nykimą;
parengti subalansuotą rekreacinio aplinkos naudojimo programą;
rekultivuoti išnaudotus karjerus;
pašalinti neigiamą poveikį aplinkai naudojant gamtinius išteklius;
užtikrinti Ignalinos atominės elektrinės saugų darbą;
mažinti Nemuno baseino, Kuršių marių ir Baltijos jūros teršimą statant vandens valymo įrenginius ir taikant sankcijas teršėjams.

Norint įgyvendinti nurodytuosius principus ir pasiekti nurodytųjų aplinkos apsaugos tikslų, būtina:

vykdyti griežtą aplinkosaugos politiką;

atlikti teikiamų įstatymų ekologinę ekspertizę;

rengti aplinkosaugos plėtojimo programas;

mažinti oro taršą (naudoti mobilius šaltinius, kontroliuoti naudojamų degalų kokybę ir sukurti kuro kokybės kontrolės sistemą; nuosekliai rūpintis, kad šalyje naudojamos transporto priemonės atitiktų Europos Sąjungos aplinkosaugos reikalavimus; taikyti eismo srautų optimalaus reguliavimo sistemą, įgyvendinti kitas taršą mažinančias priemones);
supažindinti visuomenę su aplinkosaugos politika.

17. STATYBA IR URBANISTIKA. BUTŲ KOMUNALINIS ŪKIS

Būtina sutvarkyti statybą ir urbanistiką, butų komunalinį ūkį reglamentuojančius įstatymus ir kitus teisės aktus. Šiuo tikslu numatoma:

statybos srityje:

toliau tobulinti esamus įstatymus, kad būtų sumažinta subjektyvi valdininkų įtaka statybai;

perduoti valstybės užsakovo funkcijas institucijai, kuri rengtų statybų, finansuojamų iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto (visuomenės lėšomis), statybos rangos konkursus ir prižiūrėtų statybas;

parengti Statinių naudojimo ir priežiūros įstatymą;
patikslinti valstybės institucijų, tarp jų ir savivaldybių, apskričių funkcijas statybos srityje;

pašalinti įvairių valstybinių tarnybų galimybes vienašališkai diktuoti technines ir specialiąsias sąlygas;

baigti privatizuoti statybos komplekso įmones;

teikti pirmenybę vietiniams statybos medžiagų gamintojams;

suaktyvinti ryšius su Vakarų ir Rytų Europos šalimis, kad didėtų statybų ir statybinių medžiagų eksportas;

parengti Statybos draudimo ir statybos kokybės garantijų įstatymo (įteisinančio daugiašalę privalomo draudimo sistemą, apimančią subjektus - užsakovus, projektuotojus, rangovus, tiekėjus ir valstybės institucijas, nuo kurių gali priklausyti sudarytų sutarčių įvykdymas, ir objektus - statomus ir esamus statinius, statybos gaminius) projektą;

plėsti statybinių medžiagų kokybės kontrolės sistemą sertifikuojant Lietuvoje gaminamas ir įvežamas statybines medžiagas bei gaminius;

siekti, kad Lietuvos medžiagų ir gaminių atitikties įvertinimo ir kontrolės sistema būtų pripažinta kitose valstybėse;

būsto srityje:

skatinti gyvenamųjų namų ir butų statybą gyventojų lėšomis, orientuoti finansų rinką į gyvenamųjų namų (butų) statybos ilgalaikį kreditavimą, diferencijuotai taikyti valstybės finansines lengvatas. Pagal valstybės išgales dar 2000 metais numatyti lėšas Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymui įgyvendinti, pirmiausia suteikti valstybės paramą socialiai remtiniams asmenims ir jaunos šeimos. Plėtoti "Būsto" programą;

toliau skatinti iš biudžeto finansuojamus ūkio subjektus atnaujinti savo pastatus, remti gyventojus, atnaujinančius, šiltinančius bei modernizuojančius savo gyvenamuosius namus (butus), kad būtų taupomi energijos ištekliai;

urbanistikos srityje:

koordinuoti Lietuvos teritorijos raidos iki 2010 metų bendrojo plano sudarymą, nustatyti jame valstybės bei Europos erdvinio plėtojimo santykį, teikiant pirmenybę tarptautinių transporto koridorių ("VIA Baltica", Klaipėda - Kaunas - Vilnius - Minskas) įtakoje esančių zonų ir pasienių teritorijų planams;

panaudojant rezervines teritorijas, skatinti privačią iniciatyvą ir investicijas į šias teritorijas;

komunalinio ūkio srityje:

toliau įgyvendinti priemones šalies komunalinio ūkio plėtojimo koncepcijai įgyvendinti;

baigti rengti Šiukšlių ir buitinių atliekų įstatymo projektą ir pateikti jį Seimui;

pašalinti kliūtis, kurios trukdo sparčiau kurtis butų savininkų bendrijoms.